

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE AKRAN ZORBALIĞI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Zeynep Deniz SEVEN¹

Dr. Öğr. Üyesi Feyza UÇAR ÇABUK²

ÖZ

Bu araştırma, okul öncesi dönemde akran zorbalığına yönelik yapılan çalışmaları incelemeyi ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda akran zorbalığı ile ilgili çeşitli öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda şimdiye kadar yapılan çalışmaların benzer ve farklı yönlerini tek bir çalışmada toparlayarak yol gösterici nitelikte bir araştırma tasarlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya ölçüt örnekleme yolu ile 2018-2022 yılları arasında yapılan 12 makale ve 5 yüksek lisans tezi dahil edilmiştir. İncelenen çalışmalar yılına, yöntemine, veri kaynaklarına, kullanılan ölçeklere, bakılan değişkenlere ve bulgularına göre analiz edilmiştir. Çalışmalarda daha çok nicel yöntemler kullanıldığı görülmektedir. Veri kaynaklarının çoğunun ebeveyn ve öğretmenler olduğu görülmektedir. Akran zorbalığının çocukların öz düzenleme becerileri, psikolojik sağlamlık, duygusal iyi oluş, mizaç ve duyguları yönetme becerisinden etkilendiği sonucuna varılmıştır. Akran zorbalığının en aza indirgenmesi için çocuklarla erken dönemde, öz düzenleme becerilerini, duygularını anlama ve yönetme becerilerinin desteklenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Okul öncesi dönemde başta olmak üzere akran zorbalığının farklı değişkenlerle birlikte inceleneceği yeni çalışmalar önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran Zorbalığı, Akran ilişkileri, Okul Öncesi Dönem.

Jel Kodları: I, R

INVESTIGATION OF THE STUDIES ON PEER BULLYING IN THE PRESCHOOL PERIOD

ABSTRACT

This research aims to examine the studies on peer bullying in the preschool period and to develop various suggestions about peer bullying in line with the results obtained. For this purpose, a guiding research was designed by gathering the similar and different aspects of the studies done so far in a single study. In this study, which was designed with the qualitative research method, the document review method was used. 12 articles and 5 master's theses made between 2018-2022 were included in the research by criterion sampling. The studies examined were analyzed according to the year, method, data sources, scales used, variables examined and their findings. It is seen that more quantitative methods are used in studies. It is seen that most of the data sources are parents and teachers. It was concluded that peer bullying is affected by children's self-regulation skills,

¹Öğr. Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi, denizzeynepseven@hotmail.com, (ORCID:0000 0003 3900 989X)

²Dr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, feyza_ucar@hotmail.com (ORCID: 0000 0001 7341 0420)

psychological resilience, emotional well-being, temperament, and ability to manage emotions. It has been understood that in order to minimize peer bullying, children's self-regulation skills, their ability to understand and manage their emotions should be supported in the early period. New studies are suggested that will examine peer bullying with different variables, especially in the preschool period.

Keywords: Peer Bullying, Peer Relationship, Preschool Period.

JEL Codes: I, R

GİRİŞ

“Zorbalık” kavramı ile ilgili ilk bilimsel çalışma Dan Olweus tarafından 1970’li yıllarda İskandinav ülkelerinde bir okulda bir grup öğrencinin aynı okulda bir diğer grup öğrenciye saldırgan davranışlar gerçekleştirmesi ve üç öğrencinin intihar etmesiyle başlamıştır. “Zorbalık” önceki yıllarda da bulunmasına karşın okul ortamında karşılaşılması çocuk gelişim döneminin doğal bir parçası olarak görülürken çocuklarda psikolojik ciddi rahatsızlıklara neden olduğunun fark edilmesi üzerine bilimsel çalışmalar başlamıştır. Akran zorbalığı saldırganlık ile karıştırılsa da saldırganlığın bir türü olmakla birlikte saldırganlıktan farklıdır. Akran zorbalığında saldırganlık davranışları görülür ancak taraflardan biri daha baskındır, davranışı kasıtlı gerçekleştirir ve zaman içerisinde tekrarlar (Kartal ve Bilgin, 2009; Olweus, 1994; Sexton-Radek, 2005; Smith & Ananiadou, 2003). Olweus (1993)’e göre akran zorbalığı; aynı yaş dönemi çocuklar arasında gözlenen, herhangi bir kışkırtma unsuru bulunmadan psikolojik ya da fiziksel açıdan güç dengesizliği olan akranlardan güçlü olanın zayıf olana kasıtlı ve isteyerek uyguladığı ve bu uyguladığı durumdan haz aldığı bir saldırganlıktır. Pekel (2004)’e göre zorbalığın saldırganlıktan farkı; herhangi bir kışkırtıcı unsur bulunmadan saldırgan davranışın meydana gelmesidir. Zorbalığa maruz kalan ile zorba davranışı gerçekleştiren çocuk arasındaki güç eşitsizliği de zorbalığı ayırt etmekte yardımcı diğer unsurdur (Camodeca & Goossens, 2005).

Akran zorbalığını Olweus (1994) iki boyutta ele almıştır. Bunlar doğrudan ve dolaylı olarak yapılan saldırganlıklardır. Doğrudan saldırılar, fiziksel şiddet ve sözel olarak uygulanan hakaret, küçük düşürücü eylemlerdir. Dolaylı saldırılar ise akran şiddetine uğrayan kişinin sosyal statüsüne ve bireyin ait olma duygusuna zarar verme yoluyla gerçekleşmektedir (Gültekin ve Akduman, 2012). Doğrudan ya da dolaylı olabilen zorbalık, yalnızca okul ortamında değil, çocuğun sosyal çevresini oluşturan her yerde olabildiği gibi etkisi uzun yıllar sürebilmektedir (Kartal ve Bilgin, 2009).

Erken çocukluk döneminde zorbalık gösteren çocuklar, ilerleyen yıllarında da olumsuz davranışlara yatkındır. Okula gitmek istememe, okul başarısında düşüklük, madde bağımlılığı, şiddet eğilimi ve antisosyal davranış problemleri olumsuz davranışlar arasında sayılabilir (Bradshaw, 2015; Smith, Talamelli, Cowei, Naylor ve Chauhan 2004). Ayrıca çocukluk yıllarında zorbalığa maruz kalan çocuklar da olumsuz etkilenmekte; yorgunluk, mide ağrısı, yatağı ıslatma, kekemelik, karın ağrısı, içe kapanma gibi fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilmektedirler. Ogelman ve Sarıkaya (2016), okul öncesi dönem çocukları ile yaptıkları çalışmada, akran şiddetine maruz kalan çocukların maruz

kalma düzeyleri arttıkça akran şiddeti uygulama düzeylerinin de arttığını belirlemişlerdir. Zorbalığa maruz kalma durumunda, Cowie (1998), zorbalığa maruz kalma durumunu mağdur öğrencilerin huzurlu, güvenli bir eğitim alma hakkı ile saygı ve eşit muamele görme hakları ihlal edilme yoluyla yok sayılmaktadır şeklinde açıklamıştır.

Erken çocukluk döneminde akran ilişkilerinin sağlıklı kurulması; çocuğun gelişim alanlarını da olumlu etkilerken sağlıksız ilişki kurulması çocuğun gelişim alanlarını olumsuz etkileyebilmektedir (Gülay, 2009; Kochenderfer & Ladd; 1996; Ladd, Kochenderfer- Ladd & Coleman, 1996; Lee & Wong, 2009). Buna paralel olarak Olweus (2013), çalışmasında akran zorbalığı uzun yıllar devam ettiğinde ve şiddetli yaşandığında çocuk üzerinde olumsuz etkilerinin ciddi olduğunu ve hayatının ilerleyen yıllarında da devam ettiği sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda akran zorbalığı konusu; gerek okul öncesi dönemde gerek diğer eğitim kademelerinde büyük önem taşımaktadır.

Yapılan alan yazın araştırmasında, Türkiye’de akran zorbalığına yönelik ilgili çalışmaların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. Ancak 2018-2022 tarihlerinde akran zorbalığı konusu ile ilgili çalışmaların incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Akran ilişkileri konusu ile ilgili tezlerin incelendiği çalışma bulunmakta (Gülay Ogelman & Güngör, 2022) ancak bu çalışmada “akran zorbalığı” konusu ile ilgili çalışmalar ayrı değerlendirilmemektedir. Bu çalışma, akran zorbalığının çocuk üzerindeki etkileri (Olweus, 2013; Uysal & Dinçer, 2012) göz önüne alındığında konu ile ilgili eksikliklerin belirlenmesi, önerilerin sunulması ve var olan durumun ortaya koyulması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca akran zorbalığını gerçekleştiren ve zorbalığa maruz kalan çocuklarda fizyolojik, psikolojik ve toplumsal sonuçların doğması, araştırmanın önemini arttırmaktadır. Konu ile ilgili sonraki çalışmalarda yönteminin belirlenmesinde, örneklemin oluşturulmasında, bakılacak değişkenlerinde ve kullanılacak ölçme araçlarında yol gösterici ve destekleyici olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında akran zorbalığı konulu ilgili makale ve tezlerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aranmıştır:

1. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında akran zorbalığı konulu çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında akran zorbalığı konulu çalışmaların araştırma yöntemi ve desenine göre dağılımı nasıldır?
3. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında akran zorbalığı konulu çalışmaların veri kaynaklarına ilişkin dağılımı nasıldır?
4. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında akran zorbalığı konulu çalışmaların kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

5. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında akran zorbalığı konulu çalışmalarda araştırılan diğer değişkenlere göre dağılımı nasıldır?

1. YÖNTEM

Araştırma, yurt içinde okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları aralığında gerçekleştirilmiş akran zorbalığı konulu ilgili makale ve tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesinde araştırmacı; araştırdığı konu üzerinde derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Yazılı belgelerin içeriğini sistematik ve titizlikle analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 191).

Araştırmaya 2018 – 2022 yılları arasındaki okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili 5 yüksek lisans tezi ve 12 makale ölçüt örnekleme yoluyla dahil edilmiştir. Tezler ve makaleler 17/10/2022 tarihinde taranmıştır. Tezler “YÖKTEZ MERKEZİ” arama çubuğuna “ Akran Zorbalığı” ve “ Okul Öncesi” anahtar kelimeleri yazılarak belirlenmiştir. Bununla birlikte "Google Akademik” veri tabanına “ Akran Zorbalığı” anahtar kelimesi yazılarak elde edilen 1570 sonuç içerisinde Okul Öncesi Eğitim ile ilgili olan 12 makale araştırmaya dahil edilmiştir. Aranılan ölçütlerde doktora tezine rastlanmamıştır.

2. BULGULAR

Tablo 1. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

No	Yıl	Araştırma Türü (f)		Yüzde (%)	
		Makale	Yüksek Lisans	Toplam	
1	2022	3	-	3	17,65
2	2021	1	3	4	23,53
3	2020	3	1	4	23,53
4	2019	2	1	3	17,65
5	2018	3	-	3	17,65
TOPLAM		12 (%70,59)	5 (%29,41)	17	100

Tablo 1’ e göre; okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili yıllara göre araştırmaların dağılımlarına bakıldığında, 12 makale, 5 yüksek lisans tezi olduğu belirlenmiştir. Bakılan yıllar arasında doktora tezine rastlanmamıştır. 2022’de 3 makale (%17,65), 2021’de 3 yüksek lisans tezi ve 1 makale (%23,53), 2020’de 1 yüksek lisans tezi ve 3 makale (%23,53), 2019’da 1 yüksek lisans tezi ve 2 makale (%17,65), 2018’ de 3 makale (%17,65) şeklinde olduğu görülmektedir. Nispeten 2020 ve 2021 yıllarında daha fazla çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır.

Çalışmalarda Tercih Edilen Yöntem ve Araştırma Desenlerine İlişkin Bulgular

Aşağıda “Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili akademik çalışmalarda tercih edilen yöntemlere ve araştırma desenlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Çalışmaların Araştırma Yöntemi ve Desenine Göre Dağılımı

Yöntem	Desen	f	%
Nicel	Tarama	13	76,47
Nitel	Durum Çalışması	3	17,65
Karma	Yakınsayan Paralel Desen	1	5,88
Toplam		17	100

Tablo 2’ e göre; okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili çalışmalarda kullanılan yöntem ve desen açısından incelendiğinde, 13 çalışmada (%76,47) nicel araştırma yöntemi kullanıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmaların tamamı “tarama” deseni ile tasarlanmıştır. 3 çalışmada (% 17,65) nitel araştırma yöntemi kullanıldığı belirlenmiştir. Bunların tamamı “durum çalışması” desenindedir. 1 çalışmada (% 5,88) ise karma yöntem kullanılmıştır. Karma yönteminde kullanılan desen “yakınsayan paralel desen”dir. Çalışmalarda kullanılan yöntemlerin %76,47’sinin nicel yöntemle tasarlandığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda nicel yöntemde sadece tarama yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Farklı bir desen tasarımına rastlanmamıştır.

Çalışmalardaki Veri Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Aşağıda “Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili akademik çalışmaların” veri kaynaklarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3. Çalışmaların Veri Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Veri Kaynağı	Araştırma	f	%
Çocuk	A1- A12	2	11,76
Ebeveyn	A8- A13	2	11,76
Öğretmen	A3- A4- A5- A6- A7- A9- A11- A14- A16 - A17	10	58,82
Ebeveyn + Öğretmen	A2- A15	2	11,76
Bakım Elemanı + Öğretmen	A10	1	5,88
Toplam		17	100

Tablo 3'e göre; veri kaynakları açısından incelendiğinde, 10 çalışmada öğretmenlerin (%58,82), 2 çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların (%11,76), 2 çalışmada ebeveynlerin (%11,76), 2 çalışmada ebeveyn ve öğretmenleri (%11,76), 1 çalışmada ise bakım elemanı ve öğretmenlerin (%5,88) dahil edildiği belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

Aşağıda “Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili akademik çalışmalarda” kullanılan veri toplama araçlarının dağılımına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Kullanılan Ölçek	Araştırma	f	%
Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği	A2- A15- A17- A9- A10- A7	6	33,3
Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu	A8- A3- A13- A5	4	22,2
Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği: Öğretmen Formu	A4- A14- A6	3	16,67
Yarı yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu	A11, A16	2	11,1
Okul Zorbalığına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği	A6	1	5,5
Zorbalıkla Baş Etme Stratejileri Problem Hikâyeler Formu	A1	1	5,5
Okul Öncesi Çağı Zorbalık Yönelim Mülakat Formu	A12	1	5,5
Toplam		18	

Tablo 4'e göre; çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde, 13 çalışmada nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı buna karşılık 4 çalışmada nitel veri toplama araçları kullanıldığı belirlenmiştir. Nicel veri toplama araçlarına bakıldığında, Kochenderfer-Ladd ve Ladd (2002) tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlanma çalışmaları Gülay-Ogelman ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan “Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği”nin 6 çalışmada kullanıldığı belirlenmiştir. Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından geliştirilen “Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu” 4 çalışmada kullanılmıştır. Besnili (2019) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği: Öğretmen Formu” 3 çalışmada kullanılmıştır. Yeşilyaprak ve Dursun Balanuye (2012) tarafından geliştirilen “Okul Zorbalığına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği” nin ise 1 çalışmada kullanıldığı belirlenmiştir. Nitel veri toplama araçları araştırmacıların kendileri tarafından oluşturulmuş olup, 2 çalışmada “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” öğretmenlere uygulanırken, 2 ayrı çalışmada “Zorbalıkla Baş Etme Stratejileri Problem Hikâyeler Formu” ve “Okul Öncesi Çağı Zorbalık Yönelim Mülakat Formu” ise çocuklara uygulanmıştır.

Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı ile Araştırılan Diğer Değişkenlere İlişkin Bulgular

Aşağıda “Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili akademik çalışmalarda” kullanılan diğer değişkenlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 1. Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı ile Araştırılan Diğer Değişkenler

Şekil 1'e göre okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili yapılan çalışmalarda araştırılan diğer değişkenlere bakıldığında, toplamda 13 ayrı değişken ele alınmıştır. Mizaç, öz düzenleme, psikolojik sağlamlık, duyguları yönetme becerisi, tipik – atipik gelişim gösterme ve korunmaya muhtaç olma değişkenlerine baktığımızda 6 değişkenin çocuğun kendisiyle ilgili olduğunu görmekteyiz. Değişkenlerin 4'ü ise çocukla ilgili çevresel faktörler olan, aile yapısı, aile içi şiddet- aile dışı şiddete tanıklık, okul yapısı ve annelerin duygusal zekâ düzeyleridir. Aile yapısı faktörünün okul öncesi dönemde akran zorbalığına etkisi 3 ayrı çalışmada, çocukların psikolojik sağlamlıklarının okul öncesi dönemde akran zorbalığına etkisi ise 2 çalışmada incelenmiştir. Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili öğretmen algıları, görüşleri ve tutumları 4 çalışmada incelenmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı ile Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuçlara Ait Bulgular

Aşağıda “Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili akademik çalışmalarda” demografik değişkenlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuçlara Ait Bulgular

Sonuç	Araştırma	f
Çocukların yaşları ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A3- A12- A5- A17	4
Çocukların yaşları ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A2- A7	2
Çocukların cinsiyetleri ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A3- A5- A11- A12- A16	5
Çocukların cinsiyetleri ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A2 – A7- A13	3
Anne öğrenim durumu ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A5- A7- A12- A13	4
Anne öğrenim durumu ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A2	1
Baba öğrenim durumu ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A2- A7- A5	3
Anne yaşı ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A2	1
Annenin çalışma durumu ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A2	1
Babanın çalışma durumu ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A2	1
Çocukların kardeş sayısının ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A5	1
Çocukların kardeş sayısının ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A7	1
Anne-baba mesleği ile akran zorbalığı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır	A5- A7- A13	3
Çocukların devam ettiği okul türü ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A4- A5	2
Aile yapısı ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur	A2	1
Aile yapısı ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A5	1
Aile tipi ile akran zorbalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır	A7	1

Tablo 5’e göre; 5 çalışmada cinsiyete göre akran zorbalığının farklılaştığı, 3 çalışmada ise farklılaşmadığı belirlenmiştir. 4 çalışmada çocukların yaşlarına göre akran zorbalığının farklılaştığı, 2 çalışmada ise farklılaşmadığı belirlenmiştir. 4 çalışmada anne öğrenim durumuna göre akran zorbalığının farklılaştığı görülürken, 1 çalışmada farklılaşmadığı belirlenmiştir. Baba öğrenim durumunun akran zorbalığına etkisinin bakıldığı 3 çalışmada da anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Anne- baba mesleğinin akran zorbalığına etkisinin bakıldığı 3 çalışmada da anlamlı

farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Okul türünün akran zorbalığına etkisinin bakıldığı 2 çalışmada da anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı ile Çeşitli Değişkenlere İlişkin Sonuçlara Ait Bulgular

Aşağıda Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile çeşitli değişkenlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Çeşitli Değişkenler ile Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Sonuç	Araştırma	f
Öz düzenleme becerisinin akran zorbalığını ile baş etmede etkili olduğu bulunmuştur.	A1	1
Çocukların psikolojik sağlamlıklarının akran zorbalığı üzerinde olumlu etkilerinin olduğu belirlenmiştir.	A3- A5	2
Çocukların duygusal iyi oluşlarının akran zorbalığı üzerinde olumlu etkilerinin olduğu belirlenmiştir.	A5	1
Okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığı farkındalık ve tutumları arasında ilişki vardır.	A6	1
Akran zorbalığı mizacın aktivite boyutunu yordamaktadır.	A8	1
Çocukların atipik ya da tipik gelişim gösterme durumları ile akran şiddetine maruz kalmaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.	A9	1
Çocukların ailelerinin yanında yaşayıp yaşamama durumlarına göre akran şiddetine maruz kalmaları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.	A10	1
Çocukların ahlaki değer yapıları ile akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.	A10	1
Çocukların pasif zorba/kurban çocuk davranışları boyutu ile annelerin duygusal zekâ boyutu ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır	A13	1
Çocukların duyguları yönetme becerileri arttıkça, daha az akran şiddetine maruz kalmaktadırlar.	A13-A17	2

Tablo 6'a göre; öz düzenleme becerisinin, psikolojik sağlamlığın, duygusal iyi oluşun, duyguları yönetme becerisinin ve ahlaki değer yapılarının akran zorbalığı üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Çocukların ailelerinin yanında yaşamama durumları akran zorbalığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu belirlenmiştir. Çocukların annelerinin duygusal zeka boyutları ve tipik ya da atipik gelişim gösterme durumlarının akran zorbalığı ile arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 7. Akran Zorbalığına Maruz Kalan - Zorba Davranışlar Gösteren Çocukların ve Ebeveynlerinin Özelliklerine Dair Bulgular

Akran zorbalığına maruz kalan çocukların				Zorbalık davranışlarında bulunan çocukların			
Özellikleri		Aile Özellikleri		Özellikleri		Aile Özellikleri	
Sessiz – sakin	A11	Aile içi sorunlar ve duygusal boşluk	A11	Hareketli, aktif, agresif, bencil	A11 A16	Aile içi sorunlar ve duygusal boşluk	A11
Pasif- çekingen- içe kapanık	A16			İri- kilolu olma	A16	Aile İçi Şiddete maruz kalma	A12
Zayıf- güçsüz	A16			Aile Dışı Çevrede Şiddete Tanıklık	A12	Aşırı izin verici anne- baba tutumu	A16
				Erkek cinsiyet	A11- A12- A16		

Tablo 7'e göre; akran zorbalığına maruz kalan çocukların daha çok sessiz, sakin, pasif, çekingen, içe kapanık, zayıf, güçsüz, çocuklar oldukları belirlenmiştir. Zorbalık davranışlarında bulunan çocukların ise, hareketli, aktif, agresif, bencil, iri, erkek cinsiyette, aile dışı şiddete tanıklık eden ve aile içi şiddete maruz kalan ya da anne- baba tutumları aşırı izin verici olan çocuklar olduğu belirlenmiştir. Aile içi sorunlar ve duygusal boşluk yaşayan çocukların hem şiddete maruz kalma hem de zorbalık davranışları göstermede etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

SONUÇ

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; okul öncesi eğitimde akran zorbalığına ilişkin çalışmaların son yıllarda artış gösterdiği söylenebilir. Yüksek lisans tez sayısının diğerlerine göre daha fazla olduğu doktora tezinin ise incelenen yıllarda bulunmadığı görülmektedir. Nicel çalışmaların çoğunlukta olduğu, nitel çalışmaların nicel çalışmalara göre daha az olduğu ve karma desen ile gerçekleştirilen çalışmanın yer almadığı görülmektedir.

Veri toplama kaynağı olarak genellikle öğretmenlerin tercih edildiği; çocukların ve ebeveynlerin daha az tercih edildiği görülmektedir. Akran zorbalığı konulu çalışmaların diğer değişkenlere göre dağılımı incelendiğinde sırasıyla en çok aile yapısı, psikolojik sağlık ve öğretmen tutumları değişkenlerin olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönemde akran zorbalığı konulu tamamlanmış çalışmalar ile ilgili yıllara göre araştırmaların dağılımlarına bakıldığında, 12 makale, 5 yüksek lisans tezi olduğu belirlenmiştir. İlgili yıllar arasında doktora tezine rastlanmaması dikkat çekicidir. Akran zorbalığına yönelik son yıllarda ilgili çalışmaların arttığı görülmektedir. Nitekim Gülay Ogelman ve Güngör (2022), yaptıkları benzer çalışmada 2000-2022 tarihlerinde günümüze kadar tamamlanmış akran ilişkileri konulu tezleri incelemişler ve son yıllarda yüksek lisans tezlerinde artış görüldüğünü belirtmişlerdir. Doktora tezlerine göre yüksek lisans tezlerinde sayının yüksek olması; açılan yüksek lisans programlarının sayıca fazla olması ve yüksek lisans programlarına daha fazla öğrenci alınması ile açıklanmıştır. Yapılan bu çalışmada akran zorbalığı ile ilgili doktora tezine rastlanmamış olması da benzer nedenlerle açıklanabilir. Ayrıca akran zorbalığına yönelik ölçme araçlarının sınırlı olması doktora öğrencilerinin tercih etmelerini olumsuz etkilemiş olabilir. Ölçme araçlarının sayısının artırılmasının ve uyarlamaların çoğaltılmasının konu ile ilgili çalışmaların artmasını olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına bakıldığında incelenen çalışmaların %76,47 nicel yöntem, %17,65 nitel yöntem ve %5,88 karma yöntemle yapıldığı belirlenmiştir. Nicel yöntem ile gerçekleştirilen çalışmalarda genellikle demografik bilgilere ilişkin değerlere ulaşıldığı görülmektedir. Karma yöntem ile gerçekleştirilen araştırmaların yüzdeler değeri diğerlerine göre oldukça düşüktür. Oysa karma yöntem; araştırmaların geçerli ve güvenilir olmasında tercih edilmesi gereken bir yöntem çeşididir. Karma yöntem; tamamlayıcı, çoğulcu ve kapsamlı olmasıyla seçmeci bir yaklaşım önerir. Johnson ve Onwuegbuzie (2004); pek çok araştırma sorusu veya soruları karma yöntemin sunduğu çözüm yolları ile tamamen cevaplandırılabilirdiğini, daha geniş çaplı ve karmaşık araştırma sorularına cevap aramak için uygun olduğunu, sonuçlar için güçlü deliller sunduğunu belirtmektedir. Buna paralel olarak Davies (2000); nicel ve nitel çalışmanın birleşerek tek bir çalışmada toparlanmasının araştırmacının farklı yönlerini açıklamaya yardımcı olduğunu ve daha iyi bilgilendirilmiş eğitim politikaları oluşturduğunu belirtmektedir.

Araştırma bulguları veri kaynakları açısından incelendiğinde, araştırmaların çoğunlukla öğretmenler ile gerçekleştirildiği (%58,82) sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler ve çocuklar (%11,76) ile gerçekleştirilen araştırmaların sayısının eşit ve öğretmenlere göre düşük olduğu görülmektedir. Öğretmenlere ulaşımın kolay olması, araştırmacıların öğretmenleri tercih etmelerine neden olmuş olabilir. Ayrıca öğretmenlere yönelik geliştirilen ölçme araçlarının çoğunlukta olmasının bu sonucun oluşmasında etkili olduğu düşünülebilir. Akran zorbalığı; çocuklar arasında gerçekleşmektedir dolayısıyla çocuklar ile gerçekleştirilecek çalışmalar oldukça önem taşımaktadır. Bryan, Puckett ve Newman'ın (2013) da belirttiği üzere çocukların akranlarıyla beraber oldukları anlar; ev ortamı dışında bir düzen ve ortam sunarak bilgi kaynağı sağlar. Çocuk-ebeveyn-öğretmen örnekleme ile çalışılan bir

araştırmaya rastlanılmamıştır. Akran zorbalığının öğretmen, çocuk ve ebeveynlerle ilgili çok çeşitli faktörlerden etkilenebildiği (Atış-Akyol ve Akman, 2018; Ural, Gülümser-Gültekin ve Şepitci-Sarıbaş 2022) göz önüne alınarak aynı çalışma içerisinde birden fazla veri kaynağının tercih edilmesi önerilebilir.

Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında 2018-2022 yılları arasında tamamlanmış akran zorbalığı konulu çalışmaların kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımında sırasıyla en çok “Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği”nin ve “Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu” tercih edildiği görülmektedir. Veri toplama aracı olarak genellikle ölçeklerin tercih edildiği, nitel çalışmaların nadir tercih edildiği görülmektedir. Özdemir (2010:36)’a göre nitel araştırma, toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek ve insanın kendi sınırlarını çözmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmalarda araştırılan konu hakkında derine inme çabası vardır. Araştırmacı bir kâşif gibi hareket ederek ilave sorularla gerçekliğin izini sürer ve muhatabının öznel bakış açısına önem verir. Bu yönleriyle nitel çalışmaların artırılması; zorbalığın farklı yönlerini ortaya çıkarabilmesi ve konunun irdelenmesi açısından önem taşımaktadır.

Akran zorbalığı konulu çalışmaların araştırılan diğer değişkenlere göre dağılımı incelendiğinde; sırasıyla en çok aile yapısı, psikolojik sağlık ve öğretmen tutumları değişkenlerinin olduğu görülmektedir. Aile; çocuğun bilişsel, dil, sosyal-duygusal, fiziksel gelişimini etkileyen ve toplumun sahip olduğu değer yargıları, normatif kuralları ve sosyalleşmeyi kazandıran ilk toplumsal kurumdur. Dolayısıyla akran zorbalığı konusunun araştırıldığı çalışmalarda aile ile ilgili değişkenlerin araştırılması beklenen bir durumdur.

Akran zorbalığı konulu çalışmalarda genel olarak sosyal duygusal gelişimle ilgili değişkenlerin tercih edildiği görülmektedir. Buna paralel olarak Gülay Ogelman ve Güngör (2022) tarafından okul öncesi eğitim alanında tamamlanmış 2000-2022 akran ilişkileri tezlerinin incelendiği çalışmada; araştırmacıların akran ilişkilerini sosyal duygusal gelişim ile ilgili değişkenlerle ele aldığı, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimiyle ilgili değişkenlerin oldukça sınırlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gülay Ogelman (2014) tarafından gerçekleştirilen benzer bir diğer çalışmada da okul öncesi dönemde sosyal beceriler konulu doküman analizi yapılmıştır. Ural, Gültekin-Akduman ve Şepitçi-Sarıbaş (2022) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi çocuklarının akran zorbalığına maruz kalma düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmiş ve araştırma sonucunda, çocukların akran zorbalığına maruz kalma düzeylerinin çocuğun aile yapısına göre farklılık gösterdiğine ulaşılmıştır. Benzer bir diğer çalışmada aile çocuk ilişkilerinin sağlıklı ve aile yapısının olumsuz olmasının akran kurbanlığı için risk faktörü olarak tanımlanmaktadır (Perren, Stadelman ve Klitzing; 2009). Görüldüğü gibi akran zorbalığına yönelik yapılan çalışmalarla araştırmanın bulgusu benzerlik göstermektedir. Okul öncesi dönemde sağlık, zihinsel problemleri azaltmaya yönelik önleme ve müdahale programları içerisinde zorbalığa yönelik

uygulamaların mümkün olduğunca erken dönemde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Arsenault ve diğ.; 2006). Çocukların psikolojik sağlamlık, öz düzenleme becerileri ve duygu durumlarını desteklemek amacıyla anne ve babalara kendi duygularını anlamaları ve çocuklarının duygularını anlamlandırmasını sağlayacakları duygu eğitimleri verilebilir. Bu çalışma 2018-2022 akran zorbalığı konulu tamamlanmış yurt içi çalışmaları kapsamaktadır. Konu ile ilgili daha uzun yıllar araştırılabilir. Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ile ilgili yapılan çalışmaların tek bir çalışmada toplanmış olmasının, sorunu en aza indirmek isteyen öğretmen ve bilim insanları için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akgün, S. (2005). Akran zorbalığının anne-baba tutumları ve anne-baba ergen ilişkisi açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akpınar, A. & Akpınar, A. (2022). İlköğretim okullarında akran zorbalığına dair öğretmen görüşleri *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (9), 215-231. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkuefder/issue/70958/1125069>.

Arsenault, L., Walsh, E., Trzesniewski, K., Newcombe, R., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2006). Bullying victimization uniquely contributes to adjustment problems in young children: a nationally representative cohort study. *Pediatrics*, 118(1), 130–138. <https://doi.org/10.1542/peds.2005-2388>.

Atış-Akyol, N. ve Akman, B. (2018). Öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin görüşleri ve zorbalıkla baş etme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 439-459.

Bayraktar, F. (2009). Ergenlerin zorba ve kurban davranışlarında birey, aile, akran ve okula dair özelliklerin rolü: Bütüncül bir model önerisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bradshaw, C. P. (2015). Translating research to practice in bullying prevention. *American Psychologist*, 70(4), 322–332. <https://doi.org/10.1037/a0039114>.

Bryan, K. S., Puckett, Y. N., & Newman, M. L. (2013). Peer relationships and health: From childhood through adulthood. In M. L. Newman & N. A. Roberts (Eds.), *Health and social relationships: The good, the bad, and the complicated* (pp. 167–188). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14036-008>.

Camodeca, M., & Goossens, F. A. (2005). Aggression, social cognitions, anger and sadness in bullies and victims. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 46(2), 186–197. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00347.x>

Cowie, H. (1998). Perspective of teachers and pupils on the experience of peer support against bullying, *Educational Research and Evaluation*, 4, 108–25.

Davies, P. (2000). Contributions from Qualitative Research. In H. T. Davies, M. N. Sandra, & P. Smith (Eds). What works? Evidence-based Policy and Practice in Public Services (s. 291- 316), Bristol, UK: Policy Press.

Gülay Ogelman, H. & Erten Sarıkaya, H. (2016). Beş Yaş Çocuklarının Akran Şiddetine Maruz Kalma ve Akran Şiddetini Uygulama Düzeylerinin İzlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (37) , 187-203. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19410/206446>.

Gülay Ogelman, H. (2018). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. (3. baskı). Ankara: Eğiten Kitap.

Gülay Ogelman, H., & Güngör, H. (2022). Okul öncesi eğitim alanında 2000-2021 yılları arasında tamamlanmış akran ilişkileri konulu tezlerin incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 4 (3), 658-680. <https://doi.org/10.47793/hp.1159015>.

Gülay, H. (2009). Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). "Mixed methods research: A research paradigm whose time has come". *Educational Researcher*, 33(7): 14-26.

Johnson, R.B. and Onwuegbuzie, A.J. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 33, 14-26. <http://dx.doi.org/10.3102/0013189X033007014>.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.

Kartal, H. & Bilgin, A. (2009). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrencilerin zorbalığa yönelik görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (3), 539-562. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26108/275066>.

Klomek, A. B., Sourander, A., Niemelä, S., Kumpulainen, K., Piha, J., Tamminen, T., Almqvist, F., & Gould, M. S. (2009). Childhood bullying behaviors as a risk for suicide attempts and completed suicides: a population-based birth cohort study. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 48(3), 254–261. <https://doi.org/10.1097/CHI.0b013e318196b91>.

Kochenderfer, B. J., ve Ladd, G. W. (1996). "Peer victimization: Cause or consequence of school adjustment?" *Child Development*, 67, 1305–1317.

Ladd, G. W., Kochenderfer, B. J., & Coleman, C. C. (1996). Friendship quality as a predictor of young children's early school adjustment. *Child Development*, 67(3), 1103–1118. <https://doi.org/10.2307/1131882>

Lee, S. S.-t., & Wong, D. S.-W. (2009). School, parents, and peer factors in relation to Hong Kong students' bullying. *International Journal of Adolescence and Youth*, 15(3), 217–233. <https://doi.org/10.1080/02673843.2009.9748030>.

Mercan, H. & Yükselen, A. (2022). 60-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile zorbalıkla baş etme stratejilerinin incelenmesi. *TEBD*, 20(2), 587-609. <https://doi.org/10.37217/tebd.990216>.

Mishna F. (2003). Learning disabilities and bullying: double jeopardy. *Journal of learning disabilities*, 36(4), 336–347. <https://doi.org/10.1177/00222194030360040501>.

Olweus, D. (1993). Acoso Escolar, “bullying”, en las escuelas: hechos e intervenciones. *Centro de investigación para la Promoción de la Salud, Universidad de Bergen, Noruega*, 2.

Olweus, D. (1994). Annotation: Bullying at school: Basic facts and effects of a school based intervention program. *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 35(7), 1171–1190. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01229.x>.

Olweus, D. (1999). Sweden. P. K. Smith, J. Morita, D. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano & P. Slee (Ed.), *The nature of school bullying* içinde (s. 7-27). London and New York: Routledge.

Özada, A. & Duyan, V. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Zorbalık. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12 (1) , 49-55. DOI: 10.21763/tjfmpe.399941.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma . Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (1) , 323-343. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/10997/131612>.

Özyürek, A. ve Kurnaz, F. B. (2019). Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Formu Güvenilirliği ve Geçerliliği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 246-26. doi: 10.17860/mersinefd.401251

Pekel, N. (2004). Akran Zorbalığı Grupları Arasında Sosyometrik Statü, Yalnızlık ve Akademik Başarı Durumlarının İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Perren, S., Stadelmann, S., & von Klitzing, K. (2009). Child and family characteristics as risk factors for peer victimization in kindergarten. *Swiss Journal of Educational Research*, 31(1), 13–32. <https://doi.org/10.24452/sjer.36.1.4806>.

Sexton-Radek, K. (2005). *Violence in schools: Issues, consequences and expressions*. Westport Connecticut: Praeger Publishers.

Smith, P. K., Talamelli, L., Cowie, H., Naylor, P., & Chauhan, P. (2004). Profiles of non-victims, escaped victims, continuing victims and new victims of school bullying. *The British journal of educational psychology*, 74(Pt 4), 565–581. <https://doi.org/10.1348/0007099042376427>.

Şahbaz, Ü. & Yüce, G. (2021). Okulöncesi Eğitime Devam Eden Atipik ve Tipik Gelişim Gösteren Çocukların Saldırganlıklarının ve Akran Şiddetine Maruz Kalma Düzeylerinin Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52) , 235-255. DOI: 10.9779/pauefd.740329.

Ural, G., Gültekin-Akduman, G. Ve Şepitci-Sarıbaş, M. (2022). *Kalem eğitim ve insan bilimleri dergisi*, 12(1), 313-337. doi: 10.23863/kalem.2022.231.

Uysal, H. & Dinçer, Ç. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(4), 468-483.

Yalçıntaş Sezgin, E. (2018). Okulöncesi Öğretmenlerin Akran Zorbalığı İlişkin Algı Ve Görüşleri: Zorbalık Davranışları Tespitleri, Zorbalık Davranışları Karşısında Uyguladıkları Stratejiler Ve Aldıkları Önlemler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (33) , 85-104. DOI: 10.30794/pausbed.425988

Yeşilyaprak, B. ve Dursun-Balanuye, I. (2012). Okul Zorbalığına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 38-48.

Yıldırım, A., & Simsek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8th ed.). Ankara: Seçkin Yayınevi.

EK:1 İNCELENEN ÇALIŞMALAR

No	Yazar adı / Yılı	Araştırmanın Başlığı / Türü
A1	H. Mercan, A.Yükselen 2022	60-72 Aylık Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Zorbalıkla Baş Etme Stratejilerinin İncelenmesi (M)
A2	G. Ural, G. Gültekin Akduman, M. Şepitci Sarıbaş 2022	Okul Öncesi Çocuklarının Akran Zorbalığına Maruz Kalma Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (M)
A3	R. Ş. Gün, G. Gültekin Akduman 2022	Okul Öncesi Çocuklarının Psikolojik Sağlamlıklarının Akran Zorbalığı Davranışları ile İlişkisi (M)
A4	İ. Tanrıku, N. Kandemir Özdiç, Z. N. Besnili 2021	Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı ve Okul Yapısı ile İlgili Değişkenlerin İncelenmesi (M)
A5	R. Ş. Gün 2021	Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri İle Akran Zorbalığı İlişkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (YLT)
A6	Y. Karademir 2021	Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Akran Zorbalığı Farkındalığı ve Tutumları (YLT)
A7	S. Karadağ 2021	Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarda Akran Zorbalığı ve İlişkili Faktörler (YLT)
A8	S. Sakarya, S. Pekdoğan. 2020	Mizaç Özelliklerinin Çocuğun Zorba ve Kurban Davranışlarını Yordama Gücü (M)
A9	Ü. Şahbaz, G. Yüce 2020	Okulöncesi Eğitime Devam Eden Atipik ve Tipik Gelişim Gösteren Çocukların Saldırganlıklarının ve Akran Şiddetine Maruz Kalma Düzeylerinin Belirlenmesi (M)
A10	E. Yorgun Yasar, S. Özbey 2020	Okul Öncesi Dönemdeki Korunmaya Muhtaç Çocukların Akran Şiddetine Maruz Kalma Durumları Üzerine Bir İnceleme (M)
A11	F. Sayan Korkutata 2020	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Akran Zorbalığı ve Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (YLT)

A12	M. Özözen Danacı, Z. Çetin 2019	48-60 Aylık Çocukların Okul Zorbalığına Yönelim Düzeylerinin Değerlendirilmesi (M)
A13	A. Pektane Gülmez, G. Gültekin Akduman A. Gündüz 2019	Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Annelerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Çocuklarının Akran Zorbalığı Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (M)
A14	Z. N. Besnili 2019	Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği Öğretmen Formu: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması (YLT)
A15	A.N. Özdemir, G. Gültekin Akduman, A. Gündüz 2018	Okul Öncesi Dönem Çocukların Akran Şiddetine Maruz Kalma Düzeylerinin Çeşitli Ailesel Özellikler Açısından İncelenmesi (M)
A16	E. Yalçıntaş Sezgin 2018	Okulöncesi Öğretmenlerin Akran Zorbalığına İlişkin Algı ve Görüşleri: Zorbalık Davranışları Tespitleri, Zorbalık Davranışları Karşısında Uyguladıkları Stratejiler ve Aldıkları Önlemler (M)
A17	G. Gültekin Akduman, H. Özaslan 2018	Okul Öncesi Dönem Çocukların Akran Zorbalığına Maruz Kalma Durumları İle Duygularını Yönetme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (M)

M= Makale YLT= Yüksek Lisans Tezi